

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Таміла Олександрівна Грачевська

Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49000, Україна

E-mail: persefona01@i.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6214-6767>

УДК 327.83+327.82.008(477)

Tamila Hrachevska

PhD in Historical science, Assoc. Prof.,
Assoc. Prof. of the Department
of International Relations,
Oles Honchar Dnipro National University,
Gagarina Ave., 72; Dnipro, 49000, Ukraine

РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОСИЛЕННІ КУЛЬТУРНОЇ ПРИСУТНОСТІ УКРАЇНИ У СВІТІ

Received 10 April 2021; revised 18 May 2021; accepted 06 June 2021

DOI: 10.15421/352114

Анотація

Досліджено особливості діяльності неурядових організацій щодо популяризації сучасного українського мистецтва, кіно, літератури та культурної спадщини. Розкрито потенціал та перспективи залучення неурядових організацій до реалізації завдань публічної та культурної дипломатії України в контексті збільшення рівня її пізнаваності в світі та формування позитивного міжнародного іміджу. Встановлено провідні форми діяльності неурядових організацій на прикладі таких фондів як Український Інститут в Лондоні, Український інститут в Швеції щодо поширення інформації про сучасне українське мистецтво в світі. Зазначено, що практика реалізації культурних та мистецьких проєктів має значний вплив на формування позитивної громадської думки щодо України, дозволяє підвищити рівень інформованості іноземних громадян щодо суспільно-політичних процесів, які відбуваються на її території. Визначено, що попри певні здобутки наразі співробітництво державних органів з неурядовими організаціями у справі промоції української культури за кордоном не носить системного характеру, що значно зменшує можливість оперативного реагування на сучасні виклики у культурній сфері. Підкреслено, що у процес посилення української культурної присутності у світі окрім організацій української діаспори також залучені й громадські організації, що були створені й функціонують на території України (Фонд культурної дипломатії «UART», Міжнародний інститут культурної дипломатії, центр культурних ініціатив «Відповідальне майбутнє»). Розкрито провідні напрямки діяльності неурядових організацій щодо поширення знань про Україну: пропагування української культури та мистецтва в світі засобами культурної дипломатії, здійснення благодійної діяльності, спрямованої на популяризацію культурного та художнього надбань України за кордоном, організація культурних обмінів між країнами. Зазначено, що неурядові організації, наприклад Український інститут в Швеції, запроваджують практику реалізації довготривалих проєктів, як-то Нордичний фестиваль українського кіно, що дає підстави сподіватися, що вони перетворюються на постійний майданчик презентації якісного українського культурного продукту.

Ключові слова: *культурна дипломатія, Український інститут в Лондоні, Український інститут в Швеції, Фонд культурної дипломатії «UART», мистецькі фестивалі, культурні проєкти, українська діаспора.*

The Role of Non-Governmental Organizations in Strengthening of Ukraine's Cultural Presence in the World

Abstract

The peculiarities of the activity of non-governmental organizations in popularization of contemporary Ukrainian art, cinema, literature and cultural heritage are studied. The potential and prospects of involving of the non-governmental organizations in the implementation of the tasks of public and cultural diplomacy of Ukraine in order to form the positive international image of the country and to make it known in the world are revealed. The leading forms of non-governmental organizations activity are studied at the example of such

foundations as the Ukrainian Institute in London and the Ukrainian Institute in Sweden, who are active in dissemination of information about contemporary Ukrainian art in the world. It is noted that the practice of implementing of cultural and artistic projects has a significant impact on the formation of positive public opinion about Ukraine, allows to increase the level of awareness of foreign citizens about the socio-political processes taking place on its territory. It is determined that despite some achievements, the cooperation of state bodies with non-governmental organizations in the promotion of Ukrainian culture abroad is not systemic, and that significantly reduces the ability to respond quickly to current challenges in the cultural sphere. It is emphasized that along with the Ukrainian diaspora organizations, public organizations established and operating in Ukraine (Foundation for Cultural Diplomacy UART, International Institute for Cultural Diplomacy, Center for Cultural Initiatives "Responsible Future") are also involved in the process of strengthening Ukraine's cultural presence in the world. The leading activities of non-governmental organizations to disseminate knowledge about Ukraine are revealed: promotion of Ukrainian culture and art in the world through cultural diplomacy, charitable activities aimed at promoting cultural and artistic heritage of Ukraine abroad, organization of cultural exchanges between countries. It is noted that non-governmental organizations, such as the Ukrainian Institute in Sweden, are implementing long-term projects, such as the Nordic Ukrainian Film Festival, which gives reason to hope that they will become a permanent platform for presenting high-quality Ukrainian cultural products.

Key words: *cultural diplomacy, Ukrainian Institute in London, Ukrainian Institute in Sweden, Foundation for Cultural Diplomacy UART, art festivals, cultural projects, Ukrainian diaspora.*

Роль неправительственных организаций в усилении культурного присутствия Украины в мире

Аннотация

Исследованы особенности деятельности неправительственных организаций по популяризации современного украинского искусства, кино, литературы и культурного наследия. Раскрыт потенциал и перспективы привлечения неправительственных организаций к реализации задач публичной и культурной дипломатии Украины в контексте увеличения уровня ее узнаваемости в мире и формирования положительного международного имиджа. Установлены ведущие формы деятельности неправительственных организаций на примере таких учреждений как Украинский Институт в Лондоне, Украинский институт в Швеции по распространению информации о современном украинском искусстве в мире. Отмечено, что практика реализации культурных и художественных проектов имеет значительное влияние на формирование позитивного общественного мнения в отношении Украины, позволяет повысить уровень информированности иностранных граждан о общественно-политических процессах, происходящих на ее территории. Определено, что несмотря на определенные достижения пока сотрудничество государственных органов с неправительственными организациями в деле продвижения украинской культуры за рубежом не носит системного характера, что значительно уменьшает возможность оперативного реагирования на современные вызовы в культурной сфере. Подчеркнуто, что в процесс усиления украинского культурного присутствия в мире кроме организаций украинской диаспоры также привлечены и общественные организации, созданные и функционирующие на территории Украины (Фонд культурной дипломатии «UART», Международный институт культурной дипломатии, центр культурных инициатив «Ответственное будущее»). Раскрыты ведущие направления деятельности неправительственных организаций по распространению знаний об Украине: пропаганда украинской культуры и искусства в мире средствами культурной дипломатии, осуществление благотворительной деятельности, направленной на популяризацию культурного и художественного достояния Украины за рубежом, организация культурных обменов между странами. Отмечено, что неправительственные организации, например Украинский институт в Швеции, вводят практику реализации долгосрочных проектов, таких как Нордический фестиваль украинского кино, что дает основания надеяться, что они превратятся в постоянную площадку презентации качественного украинского культурного продукта.

Ключевые слова: *культурная дипломатия, Украинский институт в Лондоне, Украинский институт в Швеции, Фонд культурной дипломатии «UART», фестивали, культурные проекты, украинская диаспора.*

Постановка проблеми.

Залучення інструментів та методів з арсеналу публічної та культурної дипломатії у ХХІ столітті стало невід'ємним складником процесу позиціонування держави на міжнародній арені, участі у міжкультурній комунікації, що є одним із вагомих факторів забезпечення національних та зовнішньополітичних інтересів держави. Гармонійне поєднання методів публічної та культурної дипломатії сприяє формуванню позитивного іміджу держави за кордоном, ствердно позначається на зміцненні її позицій у політичній, економічній, соціальній сферах завдяки охопленню значної аудиторії, що включає представників різних вікових категорій та майнових прошарків. У цьому контексті видається важливим завданням розширення використання можливостей публічної та культурної дипломатії у зовнішньополітичній практиці України, для якої протягом останніх років надзвичайно важливим завданням є оптимізація своєї присутності за кордоном не лише у політичній площині, а й в таких сферах як культура, мистецтво.

Доцільно наголосити, що в Україні на державному рівні усвідомлення важливості промоції культурного, гуманітарного потенціалу держави відбулося лише у 2015 р., коли у складі МЗС було створено Управління публічної дипломатії. Співробітники вказаного структурного підрозділу здійснюють популяризацію України у світі, розширюють контакти з закордонною громадськістю, реалізують різноманітні іміджеві проекти та заходи. Втім, попри певні здобутки, наразі на державному рівні застосуванню публічної та культурної дипломатії бракує системності, що створює суттєві перешкоди на шляху реагування на сучасні виклики у культурній сфері та вироблення нових підходів та ідей щодо надання адекватних та своєчасних відповідей на гуманітарні запити сучасності.

Проте, варто зауважити, що активними акторами публічної та культурної дипломатії виступають не тільки державні установи, а й неурядові організації, котрі тривалий час поширюють знання про Україну, що позитивно позначається на підвищенні рівня її пізнаваності в світі та формуванні її привабливого

іміджу. Важливо, що такі неурядові інституції, як Український інститут в Лондоні, Український інститут в Швеції, Фонд культурної дипломатії «UART», які мають багаторічний досвід презентації України за кордоном, концентрують увагу на поширенні не лише класичної культурної та мистецької спадщини, а й потужно займаються популяризацією сучасного мистецтва, кіно, літературних творів, що дозволяє формувати уявлення про Україну як про сучасну державу, що перебуває у фарватері сучасних культурних процесів.

У контексті зазначеного, видається важливим більш активно на державному рівні залучати досвід саме неурядових організацій, які мають перевірену роками репутацію виразників українських інтересів за кордоном й роблять багато для інтеграції України у світовий культурний простір. Отже, актуальність дослідження досвіду діяльності неурядових організацій у сфері вирішення завдань української публічної та культурної дипломатії визначається тією обставиною, що вони протягом тривалого періоду створили ефективні алгоритми промоції України за кордоном, сприяли збільшенню рівня її пізнаваності завдяки реалізації різних проектів, програм, заходів, що може бути широко залучено й до практики державних акторів реалізації публічної та культурної дипломатії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання функціонування неурядових організацій у сфері культурної промоції України у світі розглядається побіжно у працях вітчизняних та закордонних дослідників, попри зростання уваги до такої проблеми як можливості застосування публічної та культурної дипломатії у процесі вирішення зовнішньополітичних завдань держави. Українські дослідниці Г.Луцишин та А.Гончарук аналізують особливості розвитку культурної дипломатії в Україні та наголошують на необхідності подолання низки проблем, які супроводжують її розвиток в Україні, як то відсутність єдиної державної стратегії [Луцишин, Гончарук 2017]. О.Розумна досліджує проблеми та перспективи розвитку культурної дипломатії України, аналізуючи інститу-

ційні аспекти її функціонування та питання розвитку культурного контенту, який би був цікавим для іноземних споживачів [Розумна 2016]. Кандидат політичних наук Ч.Намонюк та магістрант Т.Гумен розкривають роль української діаспори у формуванні позитивного іміджу України за кордоном [Намонюк, Гумен 2018]. Особливості діяльності неурядових організацій щодо поширення знань про Україну також широко відображена у нормативних документах, представлених переважно річними звітами, які представляють широку палітру всіх заходів, здійснених у цьому напрямку. Саме звіти, наприклад Українського інституту в Лондоні, дозволяють визначити пріоритетні напрямки діяльності та зробити висновки про результати їх роботи [Trustees' Annual Report 2019]. Незважаючи на важливість збільшення культурної присутності України в світі, відсутні комплексні фундаментальні дослідження, які б розкривали всі аспекти діяльності неурядових організацій у цьому напрямку як важливого елемента механізмів міжнародного позиціонування України.

Мета статті полягає в здійсненні комплексного та всебічного аналізу діяльності неурядових організацій, важливих суб'єктів забезпечення національних інтересів України у сучасному світі, щодо посилення її культурної присутності в світі.

Виклад основного матеріалу.

Практика функціонування українських неурядових організацій у сфері публічної та культурної дипломатії свідчить, що вони сфокусовані на реалізації проєктів з вивчення та поширення української мови, програмах з підтримки книговидавництва, організації різних заходів, присвячених сучасному мистецтву та культурі. Вдала реалізація означених заходів дозволяє формувати позитивну громадську думку щодо України, підвищити рівень інформованості іноземних громадян щодо процесів, які відбуваються у нашій державі.

Доречно відмітити ту обставину, що надзвичайно активну участь у посиленні культурної присутності в світі нашої держави відіграють неурядові організації, створені представниками української діаспори. Саме за їх ініціативи за кордоном діють численні

культурні, академічні осередки, які долучаються до процесу оптимізації міждержавного співробітництва, залучаючи широке коло закордонних представників. Саме представники української діаспори та їх організації, які є носіями української ментальності та мови, є потужними лобістами національних інтересів нашої держави за кордоном, проте цей ресурс наразі не використовується у повному обсязі. На думку вітчизняних дослідників Ч.Намонюк та Т.Гумен, до факторів, які суттєво ускладнюють відносини України з представниками діаспори, належать наступні: схильність української влади до авторитарного керівництва, економічна криза, що набула хронічного характеру, та відсутність реформ, двозначність відносин з країною-агресором, недосконалі етнополітика української держави, що регламентує відносини української держави та діаспори [Намонюк, Гумен 2018: 25]. Безперечно, що консолідація зусиль представників закордонного українства та офіційної дипломатії дозволила б ефективніше забезпечувати присутність України у світі завдяки виробленню та реалізації узгодженої програми співробітництва саме у культурній площині. На сучасному етапі, на жаль, кожен із суб'єктів української культурної дипломатії працює переважно в автономному режимі, що, попри певні невдачі, також позитивно позначається на формуванні позитивного іміджу України та поштовху її міждержавних відносин. У цьому зв'язку перш за все доцільно зупинитися на характеристиці дієвих неурядових організацій української діаспори, які активно вирішують завдання розбудови публічної та культурної дипломатії за кордоном.

Однією з таких неурядових організацій є Український інститут в Лондоні, заснований ще у 1979 р. за ініціативою кардинала греко-католицької церкви Й.Сліпого.

У XXI столітті Український інститут у Лондоні є благодійною організацією, мета діяльності котрої передбачає поширення на території Великої Британії інформації про Україну у таких сферах як мистецтво, вивчення та поширення української мови, історії, літератури, релігії, ознайомлення зацікавленої аудиторії з подіями в Україні. Директорка

Українського інституту в Лондоні М.Пезенті зазначила, що зараз ця установа намагається не лише представити українську культуру в своєму різноманітті та багатстві, а й заохотити людей до такої діяльності [До Лондона завітав дух українського Різдва 2020]. Саме тому Український інститут є своєрідною платформою для надання та поширення інформації про Україну у Великій Британії у першу чергу шляхом організації та проведення різноманітних культурних заходів (лекцій, виставок, вистав).

Варто відмітити, що Український інститут в Лондоні відкритий до співробітництва з іншими установами, які у своїй діяльності переслідують схожі завдання. Так, Український інститут співпрацює з такими установами як Школа слов'янських та східноєвропейських студій в Університетському коледжі Лондона, Інститут сучасного мистецтва, Університет Манчестера, Лондонська єпархія Української греко-католицької церкви. Їхня консолідація зусиль дозволяє значно розширити коло осіб, охопити нові сфери, що позитивно впливає на збільшення присутності України у культурному просторі Великої Британії та зацікавленості до подій, що відбуваються на території нашої держави.

Важливим інструментом для розуміння культури та духу будь-якої нації є її мова. Добре усвідомлюючи це, Український інститут в Лондоні забезпечує умови для вивчення української мови для всіх бажаючих. До речі, Школа української мови є однією із двох установ Лондона, де всі бажаючі можуть вивчити українську мову. Навчання мові у Школі є різноманітним, що дозволяє долучитися до вивчення мови, маючи різні її знання – від початкового до поглибленого [Trustees' Annual Report 2019]. У складі Інституту також функціонує Книжковий клуб, в рамках якого щомісяця відбувається читання та обговорення творів як класичної, так і сучасної української літератури, що всім зацікавленим дозволяє також покращити свій рівень володіння українською мовою.

З метою промоції української культури Український інститут в Лондоні проводить різноманітні мистецькі заходи, акції, спрямовані

на ознайомлення громадськості Великої Британії як зі класичною спадщиною українського мистецтва, так і з найкращими його витворами сьогодення. Саме Український інститут разом з ДержКіно України та Arthouse Traffic провели у грудні 2019 р. Дні українського кіно у Лондоні. Організація та проведення цього заходу відбувалося за державної підтримки України, свідченням чого була присутність Радника-Посланника Посольства України у Лондоні А.Марченка [Стрічка «Ціна правди» відкрила Дні українського кіно в Лондоні 2019]. До програми заходу були включені такі фільми як «Ціна Правди», «Додому», «Дике поле», що дозволяють краще зрозуміти діапазон тем та проблем, які знаходяться у фокусі сучасного українського кіномистецтва.

Для кращого розуміння національної культури українців Український інститут у Лондоні запровадив практику ознайомлення всіх охочих з українськими традиціями святкування різних свят. Вже традиційним для Інституту стало святкування Різдва, адже популярність цього свята серед англійців сприяє збільшенню їх зацікавленості до його відзначення у інших державах світу, у тому числі й в Україні. Для ознайомлення з українськими різдвяними традиціями у приміщенні Інституту, починаючи з 2017 р., проводиться вечірки, де гостей частують національними святковими стравами, співають різдвяних колядок, проводять благодійні аукціони [До Лондона завітав дух українського Різдва 2020]. Важливо, що такі вечірки також надають можливості представити англійській громадськості новорічні та різдвяні вироби українських майстрів, які вирізняються застосуванням авторських технологій та використанням природних, екологічних матеріалів. Це позитивно впливає на розширення можливостей українських майстрів щодо виходу на нові ринки та сприяє популяризації українського традиційного мистецтва у світі.

Не менш важливим завданням, яке ставить перед собою Український інститут, є представлення та поширення інформації про події та процеси, які відбуваються в сучасній Україні, що дозволяє всім зацікавленим сформувати уявлення про її політичне та суспільне

життя. Процес декомунізації, який вже декілька років триває в Україні, викликав неоднозначне ставлення не лише серед мешканців України, а й закордоном. З метою ознайомлення з його основними принципами Українським інститутом в Лондоні була організована панельна дискусія, присвячена питанням збереження національної пам'яті в Україні, в рамках якої й були обговоренні різні його аспекти [Політика збереження пам'яті має бути системною 2016]. Зокрема, А.Шпак, перший заступник Голови Українського інституту національної пам'яті, наголосила на тому, що в Україні політика збереження пам'яті має бути системною, адже українці були позбавлені своєї історії [Політика збереження пам'яті має бути системною 2016]. Безперечно, що проведення таких заходів позитивно впливає на розуміння тих процесів та заходів, які реалізуються Україною.

Ще одним важливим аспектом діяльності Українського інституту в Лондоні є створення та надання можливостей для презентації своїх здобутків та думок для знаних інтелектуалів, науковців, які займаються дослідженням української проблематики. У останні роки Інститут надав можливості для представлення своїх здобутків багатьом знаним діячам, зокрема міжнародній оглядачці та історику Е.Епплбаум, письменникам А.Куркову, С.Жадану, професору Гарвардського університету, історику С.Плохю, президенту Українського католицького університету Б.Гудзяку. Їх виступи у рамках Інституту сприяли обговоренню актуальних проблем, розширенню горизонтів інформаційної та культурної присутності України у Великій Британії.

Безперечно, що Український інститут у Лондоні є важливим осередком, який, завдяки проведенню різних заходів, сприяє не лише поширенню інформації про українську культуру, а й забезпечує краще розуміння сучасної України мешканцями Великої Британії, що є надзвичайно важливим аспектом для активізації двостороннього співробітництва між державами у всіх сферах.

Останніми часом у Європі набувають популярності проєкти, фестивалі, програми, ініційовані Українським інститутом в Швеції.

Своєму виникненню у 2014 р. ця фундація завдячує українській піаністці Наталії Пасічник, яка змогла на волонтерських засадах згуртувати українців Швеції, яким не байдуже майбутнє України та її імідж на закордоном, з метою здійснення презентації української культури. Важливо відмітити, що за відносно нетривалий час свого існування Український Інститут у Швеції реалізував низку культурних ініціатив, які отримали суспільний резонанс та схвально були сприйняті не тільки зацікавленою аудиторією, а й представниками фахових інституцій та медіа. У 2015 р. Інститут отримав статус асоційованого члена Європейської Спільки Культурних Інститутів, головним критерієм прийняття до якої є культурна діяльність, спрямована на просування принципів демократії та взаєморозуміння. Відмінною рисою Українського Інституту у Швеції є його фокусування на організації та проведенні довготривалих проєктів, як-то Нордичний фестиваль українського кіно, Фестиваль сучасних анімаційних фільмів, які виявилися успішними й мають чудові перспективи перетворитися на майданчик презентації якісного українського культурного продукту.

Доречно відмітити, що Нордичний фестиваль українського кіно – це єдина платформа, що представляє українське сучасне кіно у Північній Європі, яке є практично невідомим для її глядача. Так, на цьому фестивалі були показані такі українські стрічки як «Моя бабуся Фані Каплан», «Чужа молитва», «Червоний», «Іній», які допомогли довести скандинавському глядачеві, що Україна – це держава, в якій також знімаються якісні та актуальні фільми, що є органічною складовою європейської культури.

Засновниця Українського інституту у Швеції, Н.Пасічник, яка за фахом є музиканткою, ініціювала у 2017 р. проведення фестивалю української музики «Переосмислюючи Європу: Україна», мета якого полягає у просуванні української високої культури у професійний мистецький простір скандинавських держав. Сама натхненниця проведення фестивалю пояснювала, що така назва фестивалю була викликана наступними факторами: по-перше, інтеграцією України у європей-

ський простір, що є невідворотним процесом, зважаючи на те, що вона знаходиться у центрі Європи, по-друге, участю талановитих дітей, як українських, переселенців з окупованих територій, так і шведських, які будуть формувати майбутнє Європи [Піаністка Наталія Пасічник: Україна почала існувати в свідомості європейців три роки тому 2017]. До участі у цьому фестивалі були запрошені 150 молодих музикантів з України та Швеції (дитячий хор «Щедрик», солісти М. Шарпар, Є. Джадалова) що не лише сприяло популяризації української музики, а й дозволило посилити увагу до проблеми окупації Криму та війни на Донбасі, адже серед українських виконавців широко були представлені вимушені переселенці з означених територій. На цьому фестивалі здійснилася ще одна знакова подія – відбулася світова прем'єра твору «Пісня неба», створеного відомим сучасним шведським композитором А.Тарроді на основі поєднання українських та шведських мелодій на пошану Н.Пасічник. Оцінюючи результати проведення цього фестивалю для посилення позицій України у світі, Тетяна Калита, директор Міжнародного інституту культурної дипломатії, який до речі був одним із партнерів його проведення, відзначила: «Перший музичний фестиваль, ініційований Українським інститутом у Швеції, відповідає нашим прагненням фігурувати в європейському культурному просторі як суб'єкт, а репертуар та виконавський рівень наших музикантів свідчать про належність до цього простору. Вони і є тими вустами, що здатні гідно представляти Україну у світі» [У Швеції виступлять юні українські музиканти – переселенці з окупованого Донбасу 2017].

У контексті популяризації української класичної музики Українським інститутом у Швеції у 2016 р. був успішно реалізований проєкт під назвою «Втіха-Забуті скарби української душі», що представлений компакт-диском з записом найбільш відомих українських творів, виконаних відомими шведськими музикантами. У межах цього проєкту також був підготовлений документальний фільм «Українська рапсодія», який має на меті ознайомити зацікавлених глядачів з тими враженнями, які виникли у шведських музикантів під час їх

першого знайомства з українською музикою. Світова музична спільнота в цілому схвально оцінила цей проєкт, доказом чого можуть слугувати позитивні відгуки у таких журналах як BBC Music та OPUS.

Ще одним напрямком діяльності Українського інституту в Швеції є реалізація програм щодо вивчення української мови. У цьому напрямку Інститут тісно співпрацює з Національним Університетом Острозька Академія, організовуючи літні школи, які надають широкі можливості для вивчення української мови всім бажаючим іноземцям. Важливо звернути увагу на ту особливість, що програма функціонування літніх шкіл, зокрема 2018 р., не вичерпується виключно проведенням занять з мовної підготовки, а й передбачає здійснення поїздок до Львова, Почаєва, Рівного, що значною мірою сприяє й популяризації знань про минуле та сучасне України серед представників інших держав [Український інститут у Швеції. Курси української мови 2018].

Отже, Український інститут у Швеції за останні декілька років зробив надзвичайно багато для промоції української культури, передусім музичної, на території Скандинавії, що сприяло виникненню серед скандинавської публіки поціновувачів українського мистецтва, що може у перспективі перетворитися на надійний місток у процесі інтенсифікації міждержавного співробітництва між Україною та скандинавськими державами.

Непересічну роль у розвитку культурної дипломатії України відіграють також численні громадські організації, створені українцями, що проживають на території Чехії. До них належать такі організації як Українська ініціатива у Чеській Республіці, Рута, Чеська асоціація українців, «Самодіяльний колектив «Берегиня»». Найбільший досвід презентації нашої держави у Чехії має Українська ініціатива у Чеській Республіці, діяльність котрої спрямована на підтримку та розвиток українських культурних ініціатив та розвиток співробітництва між українською та чеською громадськістю та надання відповідей на інформаційні запити, які стосуються питань українських мігрантів [Українська Європейська Перспектива (УЄП) 2018]. Не зайвим буде

звернути увагу на ту обставину, що українські громадські організації у Чехії також видають часописи, засновані ще у 90-х роках ХХ ст., такі як «Український журнал», «Пороги», у яких містяться публікації, спрямовані на популяризацію української культури, історії не лише серед представників української діаспори, а й серед чеських громадян. Означені напрямки діяльності українських громадських організацій в Чехії переконливо доводять, що для українських емігрантів, попри наявні у них соціальні та економічні труднощі, важливим аспектом залишається діяльність щодо розбудова іміджу України як європейської демократичної держави, яка має потужний культурний потенціал.

У процес посилення української культурної присутності у світі окрім організацій діаспори залучені також й громадські організації, що були створені та функціонують на території України. Серед них доцільно відзначити Фонд культурної дипломатії «UART», Міжнародний інститут культурної дипломатії, цент культурних ініціатив «Відповідальне майбутнє» як такі, що мають досвід реалізації успішних проєктів покращення іміджу та зростання пізнаваності України за кордоном.

Фонд культурної дипломатії «UART» був створений у 2011р. з метою не лише популяризації України та української культури за кордоном, а й ознайомлення українців з досягненнями сучасного світового мистецтва [Фонд культурної дипломатії «UART» 2019]. Означена мета фундаторів фонду свідчить про їх глибоке переконання, що культурне співробітництво є двостороннім процесом, яке передбачає динамічний трансфер між всіма суб'єктами, залученими до нього. Реалізують задекларовану мету представники Фонду завдяки реалізації наступних завдань: пропагування української культури та мистецтва в світі засобами культурної дипломатії, здійснення благодійної діяльності, спрямованої на популяризацію культурного та художнього надбань України за кордоном, організація культурних обмінів між країнами [Фонд культурної дипломатії «UART» 2019]. Важливо, що за час свого існування Фонд створив розгалужену мережу своїх представництв, 14

з яких знаходяться на території України, а також у Парижі, Монако, Дубаї.

Варто наголосити, що серед численних проєктів, спрямованих на популяризацію творів митців, що вже відбулись, Фондом «UART» у 2013 р. було започатковано програму надання грантів молодим художникам, що свідчить про розуміння його представниками важливості надання підтримки представникам культурного середовища, які перебувають на шляху творчого становлення. Концепція цього проєкту була спрямована в цілому на формування позитивного іміджу України за кордоном, адже проведення церемонії нагородження переможців має відбуватися у столицях провідних держав світі. Так, перша церемонія відбулася у Парижі, а друга – Відні, що є не лише адміністративними, а й культурними європейськими столицями.

Безперечно, що зосередженість Фонд культурної дипломатії «UART» на підтримці та просуванні кращих витворів українського мистецтва в світі позитивно позначається не лише на активізації арт-діалогу в світі, а й сприяє вирішенню певних внутрішніх проблем та розвитку міжнародного співробітництва України.

Головним напрямком ще однієї української громадської організації Центр культурних ініціатив «Відповідальне майбутнє», заснованої 2014р., є популяризація України в світі шляхом ознайомлення закордонної аудиторії зі здобутками українських талановитих дітей. Свідченням непересічної важливості роботи саме у цій ніші є те, що у 2015р. вона отримала визнання на Всесвітньому комунікаційному форумі у м. Давос в такій категорії як «Цінність майбутнього». З часу фундації даної ініціативи було проведено багато концертів у більш, ніж 20 містах світу, що дозволили на міжнародному рівні ще раз нагадати важливість вирішення проблеми окупованих територій України та переміщених осіб, адже багато учасників цих концертів належать до вказаної категорії. Отже, діяльність цієї організації служить добрим прикладом не лише презентації за кордоном майбутнього української культури, а й вирішення нагальних проблем міжнародного гатунку.

Висновки.

У процесі розвитку програм культурної та публічної дипломатії неурядовим організаціям має приділятися непересічна увага як вагомим суб'єктам забезпечення культурної присутності України у світі. Реалізація завдання гармонійного співробітництва державних та неурядових структур потребує консолідації зусиль як державних установ, так і громадських організацій, а, отже, й безпосередньої участі громадян та їх об'єднань у реалізації культурної та публічної дипломатії України. Взаємодія держави з неурядовими організаціями у цьому контексті має керуватися принципом залучення, адже вони мають досвід привабливого та об'єктивного представлення України у світі та здійснення систематичної роботи з поширення інформації про неї в світі завдяки використанню різноманітних медійних платформ та каналів цифрового мовлення. Безперечно, неурядові організації мають гарний

потенціал перетворення на один із ключових елементів української культурної та публічної дипломатії. Саме неурядові організації задовольняють попит громадськості за кордоном на якісний український культурний продукт, що дозволяє не лише забезпечити Україні більшу пізнаваність за кордоном, а й формувати таким чином позитивну громадську думку щодо нашої країни серед громадян низки держав світу. Особливо продуктивною є діяльність неурядових організацій у сфері презентації сучасного музичного та художнього мистецтва України. Їх діяльність, за умови активної підтримки з боку держави, сприятиме створенню дієвої системи забезпечення української культурної присутності в світі, що буде також сприяти й цілеспрямованому забезпеченню національних інтересів нашої держави, не лише формуванню, а й підтримці її позитивного міжнародного іміджу.

Бібліографічні посилання

- Trustees' Annual Report 1.08.2018-31.07.2019.* (2019). Ukrainian Institute, London. Retrieved January 15, 2020 from <http://ukrainianinstitute.org.uk/reports>
- До Лондона завітав дух українського Різдва.* (2020). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rodbnosty.ua/2333776-do-londona-zavtav-duh-ukranskogo-rzdva.html> (дата звернення: 20.01.2020)
- Луцишин, Г., Гончарук, А. (2017). Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах. *Humanitarian vision*, 3(1), 25-30.
- Намонюк Ч., Гумен Т. (2018). Роль діаспори у формуванні позитивного іміджу України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Міжнародні відносини*, 47-48, 27-31.
- Піаністка Наталія Пасічник: Україна почала існувати в свідомості європейців три роки тому.* (2017). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3249/164/118594/> (дата звернення 23.11.2020)
- Політика збереження пам'яті має бути системною.* (2016). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/politika-zberezhennya-pam-yati-mae-buti-sistemnoyu-alina-shpak> (дата звернення 15.01.2020)
- Розумна, О. (2016). *Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи. Аналітична доповідь.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf (дата звернення 23.11.2020)
- Стрічка «Ціна правди» відкрила Дні українського кіно в Лондоні.* (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tubric-diaspora/2832570-stricka-cina-pravdi-vidkri-la-dni-ukrainskogo-kino-v-londoni.html> (дата звернення: 15.01.2020)
- У Швеції виступлять юні українські музиканти – переселенці з окупованого Донбасу.* (2017). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3226/164/116890/> (дата звернення 23.11.2020)
- Українська Європейська Перспектива (УЄП).* (2018). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uep.eu/projects/> (дата звернення 23.11.2020)
- Український інститут у Швеції. Курси української мови.* (2018). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukrainskainstitutet.se/ua/> (дата звернення: 23.11.2020)

Фонд культурної дипломатії «UART». (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uart.eu/> (дата звернення 23.11.2020)

References

- Do Londona zavitav duh ukrajins`kogo Rizdva* [The spirit of Ukrainian Christmas came to London]. (2020). Retrieved January 20, 2020 from <https://podrobnosti.ua/2333776-do-londona-zavtav-duh-ukranskogo-rzdva.html> (in Ukrainian)
- Fond kulturnoyi dyplomatiyi «UART»* [Foundation for Cultural Diplomacy UART]. (2019). Retrieved November 23, 2020 from <https://uart.eu/> (in Ukrainian)
- Lucyshyn, G. & Goncharuk, A. (2017). Osoblyvosti rozvytku kulturnoyi dyplomatiyi Ukrayiny v suchasnyh umovah [Features of the development of cultural diplomacy of Ukraine in modern conditions]. *Humanitarian vision*, 3(1), 25-30. (in Ukrainian)
- Namonyuk, Ch. & Gumen, T. (2018). Rol` diaspori u formuvanni pozytyvnoho imidzhu Ukrayiny [The role of the diaspora in the formation of a positive image of Ukraine]. *Visnyk Kyyivs`kogo nacional`nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya Mizhnarodni vidnosyny*, 47-48, 27-31. (in Ukrainian)
- Pianistka Nataliya Pasichnyk: Ukrayina pochala isnuvaty v svidomosti yevropejciw try roky tomu* [Pianist Natalia Pasichnyk: Ukraine began to exist in the minds of Europeans three years ago]. (2017). Retrieved November 23, 2020 from <https://umoloda.kyiv.ua/number/3249/164/118594/> (in Ukrainian)
- Polityka zberezheniya pamyati maye buty systemnoyu* [The memory preservation policy must be systematic]/ (2016)/ Retrieved January 20, 2020 from <http://www.memory.gov.ua/news/polityka-zberezheniya-pamyati-mae-buty-sistemnoyu-alina-shpak> (in Ukrainian)
- Rozumna, O. (2016). *Kulturna dyplomatiya Ukrayiny: stan, problemy, perspektyvy. Analitychna dopovid* [Cultural diplomacy of Ukraine: state, problems, prospects.] Retrieved November 23, 2020 from https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf (in Ukrainian)
- Strichka «Cina pravdy» vidkryla Dni ukrajinskogo kino v Londoni* [The film «The Price of Truth» opened the Days of Ukrainian Cinema in London]. (2019). Retrieved January 15, 2020 from <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2832570-stricka-cina-pravdi-vidkrila-dni-ukrainskogo-kino-v-londoni.html> (in Ukrainian)
- Trustees' Annual Report 1.08.2018-31.07.2019*. (2019). Ukrainian Institute, London Retrieved January 15, 2020 from <http://ukrainianinstitute.org.uk/reports>
- U Shveciyi vystuplyat yuni ukrajinski muzykanty – pereselenci z okupovanogo Donbasu* [Young Ukrainian musicians - immigrants from the occupied Donbass - will perform in Sweden]. (2017). Retrieved November 23, 2020 from <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3226/164/116890/> (in Ukrainian)
- Ukrayinska Yevropejska Perspektyva (UYP)* [Ukrainian European Perspective (UES)]. (2018). Retrieved November 23, 2020 from <http://u-e-p.eu/projects/> (in Ukrainian)
- Ukrayinskyj instytut u Shveciyi. Kursy ukrajinskoyi movy* [Ukrainian Institute in Sweden. Ukrainian language courses]. (2018). Retrieved November 23, 2020 from <https://ukrainskainstitutet.se/ua/> (in Ukrainian)